

- om en beslutning om tiltalerejsning eller undladelse heraf skal omgøres, og
- om en afsagt dom skal ankes eller ej.

Endvidere har justitsministeren påtalepåbud for forbrydelser omfattet af straffelovens kapitel 12 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder m.v.

3. Diskussionen i hovedtræk

Som argument for den nuværende ordning, hvor justitsministeren er øverste anklagemyndighed, er bl.a. fremført, at anklagemyndighedens virksomhed på samme måde som andre dele af den offentlige forvaltning må undergives en politisk ledelse, som så på dette område som på andre områder kan kontrolleres af Folketinget.

Hertil bemærkes, at de alvorlige konsekvenser for den enkelte borger af en tiltalerejsning set fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt nødvendiggør, at der ikke i sager på dette område indgår politiske præmisser, men at afgørelserne træffes på grundlag af en rent faglig juridisk vurdering af bevismaterialet i forhold til straffegrundlaget. En sådan afgørelse træffes bedst af en erfaren og kompetent anklager.

Endvidere er det anført, at som minimum må spørgsmålet om tiltale i sager om rigets sikkerhed afgøres under direkte politisk ansvar.

Hertil bemærkes, at selv om man fjerner justitsministerens kompetence, vil en inddragelse af de særlige hensyn på dette område kunne sikres gennem etablering af en obligatorisk høring af det relevante ministerium, før anklagemyndigheden træffer afgørelse i sagen. Endvidere er det netop på dette væsentlige område, der er størst risiko for politisk indblanding og så meget desto mere grund til ikke at undtage området fra en revision, som afskærer justitsministerens kompetence til at afgøre tiltalespørgsmål m.v. i konkrete sager.

Endelig er det fremført, at praksis i virkelighedens verden viser, at justitsministeren er tilbageholdende med hensyn til indgreb i konkrete sager, og at der i de sidste årtier kun har været enkelte sager, hvor justitsministeren har været involveret.

Hertil bemærkes for det første, at selv om der kun har været få sager, så viser den betydelige offentlige omtale af disse sager og kritikken af forløbet i sagerne netop det problematiske ved den nuværende ordning. For det andet er det uhenigtsmæssigt, at der er uoverensstemmelse mellem de i princippet vidtgående beføjelser i lovgivningen for justitsministeren og brugen af beføjelserne i praksis. Det er ikke nødvendigvis tro-

værdigt for offentligheden, at man siger, at man ikke har tænkt sig at udnytte en kompetence, som man i øvrigt har. Dette taler i sig selv for en revision af lovgivningen.

4. Afgrænsning

Det foreslås, at justitsministerens beføjelser kun ophæves, for så vidt angår ministerens nuværende ret til at gribe ind i konkrete enkeltsager. Anklagemyndigheden beskæftiger sig imidlertid med en række andre forhold end behandling af konkrete straffesager. Det kan f.eks. være opgaver af administrativ karakter, informationsformidling, ressourceudnyttelse, udarbejdelse af redegørelser vedrørende gældende lovgivning m.v. På disse områder skal anklagemyndigheden som andre offentlige myndigheder være underlagt ministeren. Anklagemyndighedens opgaver på disse felter skal bl.a. bidrage til, at ministeren og det politiske system i øvrigt kan debattere og tage stilling til generelle retspolitiske spørgsmål. Justitsministeren skal endvidere fortsat kunne udstede generelle regler for f.eks. tiltalefraval.

5. Modeller for en revision

a) Formalisering og afgrænsning af justitsministerens beføjelser

En model for en revision på området kan være at fastholde, men begrænse ministerens kompetence til at gribe ind i konkrete straffesager ved at formalisere og afgrænse beføjelserne nærmere, f.eks. ved

- udtrykkeligt at præcisere, at der er tale om en beføjelse, som kun kan anvendes særdeles undtagelsesvis, samt eventuelt at angive, under hvilke nærmere omstændigheder beføjelsen kan anvendes,
- at sikre, at beslutninger først træffes efter en nærmere fastlagt høringsprocedure, hvorunder bl.a. anklagemyndigheden inddrages,
- formkrav, f.eks. i form af skriftlighed, således at bl.a. forsvareren i sagen blive bekendt med sagens dokumenter,
- gennemsigtighed i beslutningsprocessen, herunder for offentligheden,
- informering af Folketinget om beslutningers indhold og grundlaget herfor.

Et sådant forslag vil harmonere med en rekommandation vedtaget af Europarådets Ministerkomité i oktober 2000. Af denne fremgår bl.a., at hvor en regering har ret til at give instruktioner om at rejse anklage i enkelte sager, har regeringen en forpligtelse til, at en sådan instruktion er behæftet med tilstrækkelige garantier for, at transparens og ret og rimelighed respekteres i overensstemmelse med national ret, f.eks. ved, at